

Alma Sodnik

»Alma Sodnikova se je s svojo dejavnostjo na znanstvenem in pedagoškem področju trajno zapisala v zgodovino slovenske filozofije in ljubljanske univerze. Njeni bibliografski podatki pa tudi njene lastne izjave pričajo, s kakšno težavo si je izborila svoje mesto,« začelja Frane Jerman svojo spremno besedo v knjigi *Izbrani filozofski spisi Alme Sodnik* (Slovenska matica, Ljubljana 1975). Svojo pot je prehodila v tedaj prevladujočem moškem svetu. Dekletom v tistih časih še ni bilo omogočeno redno obiskovanje srednjih šol, zato je morala klasično gimnazijo obiskovati kot privatistka (opravljala je samo izpite na šoli).

Odločila se je za študij filozofije, ki velja bolj za 'moško' stroko. Kot študentka je kmalu pokazala svojo prizadevnost in nadarjenost. Postala je prva doktorica filozofije, ena izmed prvih univerzitetnih profesorice in prva dekanja. Najbolj se je posvečala zgodovini slovenske filozofije in na tem področju postavila temelje. Pri svojem znanstvenem in pedagoškem delu je s pridom uporabljala svoje znanje latinščine in grščine ter več modernih jezikov.

Pri tridesetih je osivela

Rodila se je 23. marca 1896 v družini trgovskega poslovodje Urbana Zupanca. Po končani ljudski šoli je nadaljevala šolanje na klasični gimnaziji kot privatistka in ga leta 1915 končala z maturo. Naslednje leto se je poročila z Alojzijem Sodnikom, profesorjem na tehniški srednji šoli. Leta 1917 je rodila sinka, ki je čez dve leti umrl zaradi neozdravljive bolezni. Mož se je vrnil iz vojske poškodovan, tako da ni mogel več imeti otrok. Spričo teh krutih udarcev je že pri tridesetih letih osivela.

Leta 1919 se je vpisala na filozofsko fakulteto pravkar ustanovljene univerze v Ljubljani. Kot glavni predmet je izbrala filozofijo, kot dopolnilna predmeta pa pedagogiko in slovansko filologijo. Bila je najboljša učenka filozofa Franceta Vebra in je začela tudi s samostojnim raziskovanjem. Leta 1923 je uspešno zagovarjala svojo disertacijo *Psihološka analiza akcenta* in postala prva doktorica filozofije na ljubljanski univerzi. Vendar je morala dolgo čakati, da je na tej ustanovi dobila svoji izobrazbi ustrezno in pošteno nagrajeno službo. Leta 1933 je postala privatna docentka za zgodovino filozofije. Ta naziv je pomenil znanstveno in pedagoško delo, ki ni bilo plačano, tako da se je morala preživljati z moževim pokojnino.

Po drugi svetovni vojski je prevzela vodstvo filozofskega seminarja, ker je bil France Veber prisilno upokojen. Leta 1945 je postala izredna, leta 1951 pa redna profesorica. V akademskem letu 1952/43 je bila izvoljena za dekanjo Filozofske fakultete, leta 1959 je bila na lastno prošnjo upokojena, vendar je honorarno predavala vse do svoje smrti 13. februarja 1965.

Neznanje študentov jo je prizadelo

Frane Jerman, eden njenih študentov, v zgoraj omenjeni spremni besedi piše: »V očeh nas, njenih študentov, je bila predvsem izredno razumevajoč učitelj. Na izpite pri njej smo se pripravljali z vso vnemo, saj smo vedeli, kako jo študentovo neznanje osebno prizadene. Predavala je tiho, vendar razločno in je vse pritegnila s kleno, logično strukturo in izpeljavo problemov. Nikoli se ni razburila, znala je vljudno, elegantno povedati svoje odklonilno stališče ... Včasih je kolegom pripovedovala tudi o svojih težavah na prehojeni poti, vendar so bili takšni trenutki bolj redki.« O njeni plemenitosti govori tudi dejstvo, da je vsa svoja zadnja leta mlajšim, neizkušenim kolegom na fakulteti pomagala s svojim velikim strokovnim znanjem in s toplo besedo.

Imela je zelo trezen pogled na "žensko vprašanje", o katerem je pisala leta 1924 v knjižici *Smernice za vzgojo deklet*, v kateri je razglabljala o mestu ženske v sodobni družbi. Gibanja sufražetk, fanatičnih bork za enakopravnost žensk je imela za nepotrebno pretiravanje v splošnem ženskem gibanju. Odločno je nasprotovala nazoru, da je edina naloga ženske materinstvo in gospodinjstvo. Ni se zavzemala za politično enakopravnost žensk, ker se ji v tisti dobi pač ni zdela pomembna, je pa odločno zagovarjala potrebo po poklicni enakopravnosti žensk. Žensko enakopravnost je dokazovala tudi na področju nazivov, ki so pretežno moškega spola. Vedno je zagovarjala mnenje, da mora ženska ohraniti značilnosti svojega spola, ne sme postati možača, temveč mora ostati ženska.

Zgodovinarica slovenske filozofije

»Njen znanstveni prispevek tvorijo predvsem dela s področja zgodovine filozofije,« piše Bojan Žalec, raziskovalec življenja in dela Alme Sodnik. »Iz opusa svetovne filozofije je največ prostora posvetila novoveški racionalistični filozofiji, predvsem Descartesovi (njena študija o tem francoskem mislecu je izšla leta 1939 v knjigi). Zlasti v svojih poznih letih se je intenzivneje ukvarjala tudi z antično filozofijo. Verjetno najpomembnejši del njenega opusa predstavljajo spisi s

področja zgodovine slovenske filozofije. Preučevala je, na primer, življenje in delo sholastikov, humanistično navdahnjenega Matijo Hvaleta, avtorja prve filozofske knjige, ki jo je napisal Slovenec (Hagenau, 1513), pa Andreja Erberja iz prve polovice 18. stoletja, zatem razsvetljenca Franca Karpeta († 1806), filozofski sistem Jožefa Misleja († ok. 1840).« Njene razprave o navedenih možeh so objavljene v tretjem delu njenih Izbranih spisov (1975). Gre za filozofe, ki so bili rojeni v tujini, a so delali in pisali pri nas; poseben pomen pa imajo filozofski pisci, ki so bili rojeni na Slovenskem, a so delali v tujini.

Svojega življenjskega dela ni dovršila, za celotno zgodovino pri Slovencih, ki jo je imela pred očmi, je dala le kratko skico v Enciklopediji Jugoslavije (1958). »Alma Sodnik lastne filozofije ni ustvarila,« ocenjuje Bojan Žalec. »Bila je znanstvenica na področju filozofije, ne pa filozofski mislec ... S svojim delom ni ravno razburkala javnosti. Morda res ni drla bregov, gotovo pa je bila tiha voda s trajnim učinkom. Njeno delo na področju slovenske filozofije ostaja trajni znanstveni dosežek prvovrstne kakovosti.«